

I. Czytanie ze zrozumieniem

Monolog stanowi w zasadzie teatralną formę podawczą słowa. Widowisko teatralne akceptuje właściwie każdą umowność, a więc dwupłaszczyznowe dekoracje, markowanie czynności itp., w tym również i monolog. Widowisko filmowe, rozgrywane z natury swej w konwencji realistycznej, nie przyjmuje zasadniczo tej formy podawczej. Może ona wystąpić jedynie w odniesieniu do sytuacji życiowo uzasadnionych, na przykład głośnego przyswajania sobie tekstu przez ucznia (...), ewentualnie przy przedstawianiu osoby wykazującej pewne psychopatologiczne odchylenia (np. Mateusz w wykonaniu Franciszka Pieczki w *Żywocie Mateusza* (1968) Witolda Leszczyńskiego lub Dobb (Humphrey Bogart) w filmie *Skarb z Sierra Madre* (1948) Johna Hustona w momencie, gdy zaczyna poddawać się manii prześladowczej, podejrzewając, że koledzy pragną zrabować mu posiadane złoto).

Osobnej uwagi wymaga monolog przy filmowych adaptacjach utworów teatralnych. W takich warunkach celowe wydaje się, aby tej niefilmowej formie podawczej słowa towarzyszyło odpowiednie wzmoczenie ekspresji wizualnej. Przykładem może być rozwiązanie, jakie zastosował Laurence Olivier w *Hamlecie* (1948), wygłaszając słynny monolog rozpoczynający się od słów „Być albo nie być...”. Scenę sfilmowano następująco:

Hamlet spoczywa na szczycie skały, wpatrzony w niebo. Jest zamyślony. W pewnym momencie widz słyszy wypowiedziane przez niego słowa, lecz - pomimo zbliżenia twarzy - nie widzi ruchu warg. Jest to filmowa forma podawcza monologu, tzw. monolog wewnętrzny, odzwierciedlający tok myśli bohatera. Po kilku wypowiedzianych przez Oliviera zdaniach kamera panoramuje w górę - widać niebo, obłoki; potem panoramuje w dół - ukazuje wzburzone fale morskie, rozbijające się o skały. Widoki zmieniają się. Obrazy stanowią swoisty komentarz do wypowiedzanego tekstu, a ich ciągła zmiana powoduje, że widz nie odczuwa sztuczności teatralnej ani nadmiaru słowa.

Zbigniew Wyszyński, *Wprowadzenie do estetyki filmowej*. PAN 1976, s.27-28.

1. Zestawiając widowisko teatralne z filmowym autor artykułu przeciwstawia:

☐ a) sztuczność i autentyczność	☐ b) umowność i dosłowność
☐ c) kłamstwo i prawdę	☐ d) piękno i brzydotę

2. Monolog raczej nie pojawia się w filmie, ponieważ:

☐ a) nie może być nośnikiem informacji	☐ b) nie jest naturalną formą komunikacji międzyludzkiej
☐ c) zazwyczaj nie brzmi ciekawie	☐ d) wymaga wsparcia dodatkowymi środkami wyrazu

3. Zamieszczone w tekście przykłady filmów ilustrują:

☐ a) stosowanie różnych środków wyrazu	☐ b) porozumiewanie się aktorów
☐ c) wyrażanie uczuć przez bohaterów	☐ d) możliwości adaptacyjne filmu

4. Opisana w tekście filmowa scena z „Hamleta” pokazuje, jak:

☐ a) należy grać Hamleta	☐ b) połączyć elementy filmowe z elementami nietypowymi dla filmu
☐ c) wykorzystać filmową scenerię	☐ d) przekazać myśli bohatera

5. Ruchy kamery w filmie mogą służyć do:

☐ a) wzmoczenia ekspresji wizualnej	☐ b) zainteresowania widza
☐ c) uwydatnienia warstwy językowej	☐ d) wprowadzenia iluzji rzeczywistości

6. Monolog w filmie jest stosowany zazwyczaj wtedy, gdy:

☐ a) nie brzmi sztucznie	☐ b) towarzyszy scenom ukazującym zwykłą codzienność
☐ c) odpowiada sytuacjom rzeczywistym	☐ d) odzwierciedla stan psychiczny bohatera

II. Kształcenie literackie i kulturowe:

7. Na baśniowy charakter „Tristana i Izolda” wskazuje działanie:

☐ a) miłostnego napoju	☐ b) złotego pierścienia
☐ c) zaklęć karła	☐ d) zaczarowanego dzwoneczka

8. Oddana pod Sąd Boży Izolda musiała udowodnić swą niewinność poprzez:

☐ a) skok do wody i utrzymanie się na jej powierzchni	☐ b) dotknięcie rozpalonego żelaza
☐ c) przejście bosymi stopami przez rozżarzone węgle	☐ d) złożenie przysięgi

9. Według Gerwazego Jacek Soplica zabił Stolika, ponieważ:

- a) był zdrajcą narodowym b) pragnął zemsty
 c) chciał zdobyć majątek d) chciał zyskać władzę

10. Na łożu śmierci ksiądz Robak opowiada o:

- a) swej młodości b) swoim małżeństwie c) miłości do Ewy d) walkach z zaborcą

11. Uroczystość dziadów (A. Mickiewicz „Dziady”) przebiegała według określonego rytuału, który polegał na:

- a) oficjalnym zaproszeniu księdza b) śpiewaniu kołęd
 c) wspólnym powtarzaniu zaklęć d) rozpaleniu ognia stosownie do ciężaru winy

12. Przybyły na dziady ptak to wcielenie ducha:

- a) biedaka, który kradł z sadu owoce b) wieśniaczki, która umarła z głodu i zimna
 c) dziecka, które nie chciało się uczyć d) żebraka, który umarł na skutek ciężkiej choroby

13. Ratunku dla swej nieszczęśliwej miłości Julia („Romeo i Julia”) szuka u:

- a) swej piastunki b) swojego ojca c) przyjaciół Romea d) pustelnika

14. Dramat elżbietański cechował się:

- a) ukazywaniem uczuć bohaterów b) częstą zmianą miejsca akcji
 c) obecnością stylu potocznego d) sztuczną, patetyczną deklamacją

15. Cechą bajki jako gatunku literackiego jest:

- a) zwięzłość b) alegoria c) ludowość d) morał

16. Autorem bajek jest:

- a) Ludwik Jerzy Kern b) Jan Kochanowski
 c) Juliusz Słowacki d) Ignacy Krasicki

17. W stylu gotyckim zbudowano:

- a) kościół Mariacki w Krakowie b) krakowskie Sukiennice
 c) warszawski barbakan d) zamek krzyżacki w Malborku

18. Prawdówno zestawiono wydarzenie z datą w szeregu:

- a) bitwa pod Grunwaldem - 1525 b) chrzest Polski - 996
 c) potop szwedzki - 1830 d) konstytucja 3 maja - 1791

III. Nauka o języku

19. Szlachta sarmacka stawiała w obronie:

- a) złotej wolności b) liberum veto
 c) chrześcijaństwa d) ascetycznego trybu życia

20. Wyrazem nieodmiennym jest:

- a) imiesłów przymiotnikowy czynny b) imiesłów przysłówkowy współczesny
 c) partykuła d) przyimek

21. Nieprawidłowo zbudowano zdanie:

- a) Mając 6 lat, rodzice zapisali mnie do szkoły. b) Pisał list, myśląc o przyszłości.
 c) Zobaczywszy przyjaciół, ogarnęła mnie radość. d) Pobiegłam tam, usłyszawszy wołanie.

22. Orzeczenie imienne jest zawarte w zdaniu:

- a) Był nieodpowiedzialny. b) Stała się niebezpieczna.
 c) Zostali w parku. d) Jesteśmy uczniami.

23. Prawdówno zostały podane właściwości głoski w szeregu:

- a) ą - samogłoska ustna, dźwięczna, twarda b) z - spółgłoska ustna, bezdźwięczna, twarda
 c) ń - spółgłoska nosowa, dźwięczna, miękka d) i - samogłoska, ustna, dźwięczna, twarda

24. Prawdówno został oddzielony formant od podstawy słowotwórczej w szeregu:

- a) poważny: poważ - ny b) piekarnia: piekar - nia
 c) bukiecik: bukieci - ik d) wstążka: wstąż - ka

25. Poprawnie powiemy:

- a) Niechcąc ją popchnął. b) Zaraz wrócił z powrotem.
 c) Posiadała czarne oczy. d) Rozumieją to doskonale.

26. Człowiek dystygowany to taki, który:

- a) zachowuje się wytwornie b) zajmuje wysokie stanowisko
 c) nie lubi żartować d) ma dobre maniery